

Guldtiger från 400–200-talet f.Kr. som påträffades i Baoji. Tigern är 4,5 cm lång

Guld och silver i antikens Kina

TEXT: BERTIL LUNDAHL

Den som besöker de stora museerna i Kina finner som regel få föremål av guld och silver från äldre tider. I stället är det bronser, jade och keramik som dominerar. Det är först från och med Tangdynastin (618–907) som guld och silver får en mer synlig roll. Shanghais museum med sina utsökta samlingar har speciella avdelningar för brons, skulptur, keramik, måleri, kalligrafi, sigill, jade, mynt, möbler och minoritetskonst, men till skillnad från t.ex. Historiska museet i Stockholm inget separat rum för guld. I en bok från 1991, *Kortfattat lexikon över konstföremål i Kina (Jianming Zhongguo wenwu cidian)*, hittar man få objekt under rubriken ”Guld- och silverföremål” före Tang. Men att

det framställdes olika typer av sådana föremål även i det tidiga Kina framgår bl.a. av den utställning som öppnade 2004 på Terrakottamuseet i Xi’an i samband med firandet av museets 25-årsjubileum. Elva museer från Shaanxi-provinsen bidrar med sammanlagt 82 föremål från perioden 770–207 f.Kr.

Enligt utställningskatalogen *Guld- och silverföremål från Qin som grävs ut i Shaanxi-provinsen (Shaanxi chutu Qin jin-yinqi)* är det äldsta guldföremål man funnit inom det nuvarande Kinas gränser 3 890 år gammalt. Det härrör inte från det dåtida kinesiska kärnområdet utan från trakten av Yumen i västra Gansu-provinsen.

I en grav från 400-talet f.Kr. som tillhörde Markis Yi av Zeng påträffades man 1978 bl.a. denna guldskål med lock och tillhörande sked. Skålen är 15,1 cm i diameter, 10,7 cm hög och väger 2,15 kg.

Bland något yngre fynd märks de från senare Shangdynastin (ca 1600–ca 1040 f.Kr.) som påträffades 1986 i Sanxingdui i Sichuan tillsammans med ett stort antal bronsföremål – bronser som skiljer sig markant från dem som tillverkades i kärnområdet kring Gula floden. Vissa av de märkliga huvudena i brons har masker av guld, men man påträffade också en 142 cm lång kapp klädd med guldfolie. Guld har gärna kombinerats med andra material i dessa tidiga fynd och tekniskt och formmässigt märks en påverkan från bronserna.

Från och med Östra Zhou (770–256 f.Kr.) ökar antalet guldföremål och det blir också en större geografisk spridning. Nya tekniker som förgyllning, inläggning, ciselering m.fl. utvecklas. I verket *Bergen och vattnens klassiker (Shanhaijing)*, som åtminstone delvis stammar från den här perioden, nämns 139 olika platser där guld utvanns och 20 där man utvann silver. Framför allt var staten Chu i Yangziområdet känd för sitt guld, vilket bl.a. är belagt i de filosofiska verken *Guan Zi* och *Han Fei Zi*.

Tidiga arbeten i guld var oftast mindre prydnadsföremål, men i en grav från 400-talet f.Kr. som tillhörde Markis Yi av Zeng fann man en större guldsål. Skålen, som är bland de tyngsta guldföremålen från tiden före Kinas ende 221 f.Kr., väger 2,15 kg.

Chu var tidigast med att tillverka mynt av guld, medan de andra staterna som regel hade bronsmynt. Under Qindynastin (221–207 f.Kr.) fanns det två typer av mynt: dels guldmünt som användes som gåvomünt i det högsta samhällskiktet eller till att belöna dem som bidrog till att brottslingar kunde gripas, dels vanliga runda mynt med

fyrkantigt hål som användes som betalningsmedel.

En form av guldmünt som användes som gåvomünt redan under Qin kallas för guldkakor (*jinbing*). Ett intressant exempel på sådana från Handynastin (206 f.Kr.–220 e.Kr.) finns sedan några år på Shaanxiprovincens museum i en hall för mer tillfälliga utställningar. Där visas ett antal av de 219 guldkakor med en sammanlagd vikt av drygt 54 kg som påträffades 1999 i Xi'ans norra utkanter.

Under den senare delen av Östra Zhou, även kallad De stridande staternas period, började man också tillverka föremål i silver. En *yi* (en bred kanna som användes vid tvagning) i silver från Chustaten finns i den Förbjudna staden.

Både guld och silver användes som inläggning på föremål av andra material. De berömda bronshästetkipagen,

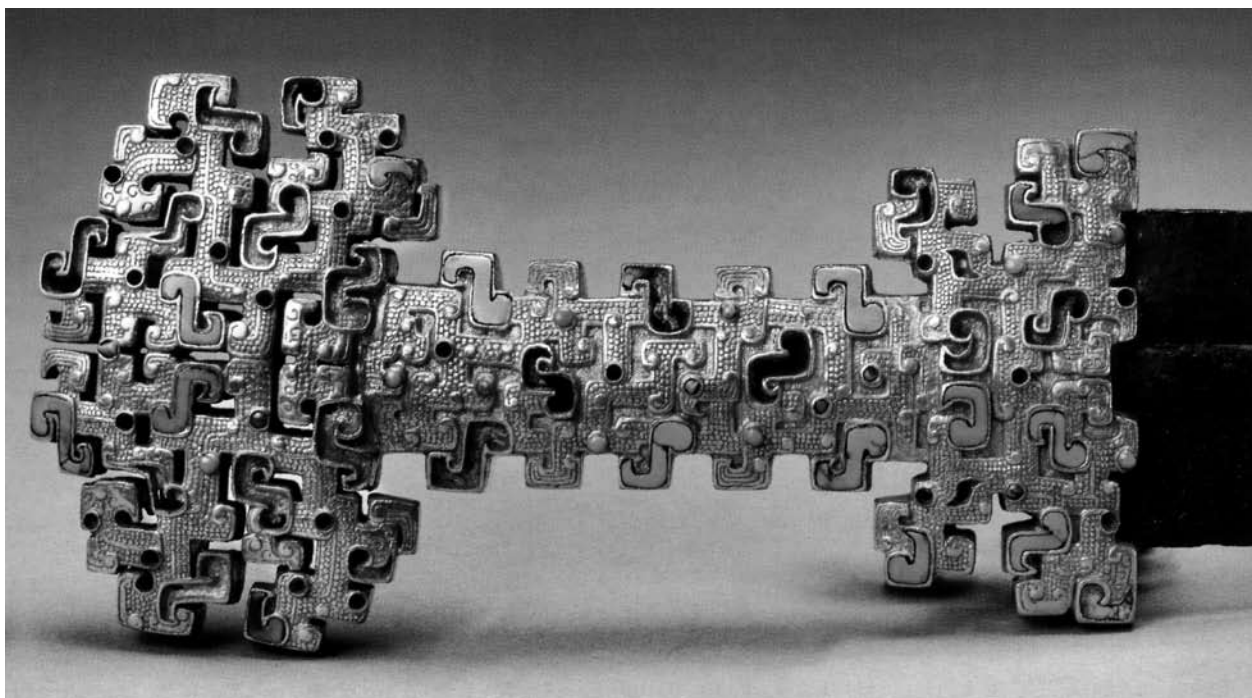
Dörrkläpp i form av ett djurbuvud i guld med ring av jade i munnen. Den är bara 2,8 cm lång och bör ha varit en gravgåva.

som påträffades nära Förste Qinkejsarens grav och som nu finns utställda vid Terrakottamuseet utanför Xi'an, har detaljer och inläggningar av guld och silver. De båda ekipagen, som vart och ett väger över ett ton, är utsmyckade med sammanlagt 6 kg guld och 8 kg silver.

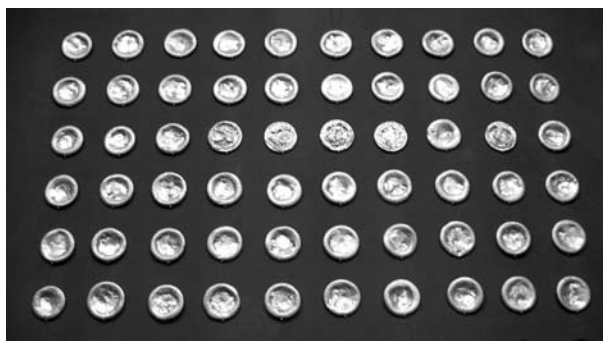
Under senare dynastier kom antalet föremål i guld och silver att bli fler och större till formatet. När man under senare delen av 1950-talet grävde ut Mingkejsaren Zhu Yijuns (Wanli 1573–1620) grav Dingling fann man inte mindre än 560 föremål av guld eller silver.

Det märkligaste föremålet i guld som jag sett är den minipagod i tibetansk stil som kejsar Qianlong (1736–96) lät göra som förvaringsplats för det avkammade håret från sin moder. Det måste vara ett av de mest extrema utslagen av den omhuldade konfucianska dygden sonlig vördnad (*xiao*). Pagoden, som finns i Förbjudna staden, är 1,53 m hög och väger drygt 150 kg. Ett exempel på vad man kunde kosta på sig om man var kejsare under en av Kinas storhetsperioder.

Bilden nedan: Järnsvärd med guldbandtag från 500–400-talet f.Kr. Handtaget är 12,8 cm långt och har inläggning av turkos. Fyndet gjordes 1992 i en grav belägen i de södra utkanterna av staden Baoji.

Ett av de två bronshästekipage som påträffades i ett schakt 20 m från Förste Qinkejsarens gravhög 1980.

Gåvomynt (s.k. guldkakor) från Handynastin. De är 6–8 cm i diameter och väger 227,6–254,4 g per styck.